

Отримані результати доводять актуальність дослідження конфліктної компетентності як важливого чинника у площині конкурентоспроможності організаційних систем. Виявлено, що конфлікт має негативну конотацію для досліджуваних. Встановлено ряд цікавих тенденцій щодо взаємозв'язку конфліктної компетентності та готовності потенційно розглядати конфлікт як ресурсну ситуацію та конструктивно вступати у міжособистісну конфронтацію, конкуренцію. Вважаємо, що когнітивне розуміння «механіки» конфлікту може допомогти демістифікувати вплив конфлікту. Крім того, критично важливою є підготовка до конфлікту. Майже в усіх випадках ми виявляємо, що ті, хто краще підготовлений до конфлікту, мають кращі результати, менше труднощів і найбільш задовільні стосунки зі своїми партнерами по конфлікту.

ЛІТЕРАТУРА

1. Психологія конфлікту : навчально-методичний посібник для підготовки магістрів усіх форм навчання / В. Ф. Орлов, О. М. Отич, О. О. Фурса. Київ : ДЕДУТ, 2008. 422 с.
2. Коулман Пітер Т., Фергюсон Роберт. Результативний конфлікт. Київ : Наш формат, 2017. 312 с.
3. Філь С. С. Визначення, зміст та структура конфліктологічної компетентності студентів – майбутніх фахівців соціономічних професій. *Наукові записки НаУКМА*. 2011. Том 123. С. 21-24.
4. Heppner P. P., Petersen Ch. H. Development and Implication of a Personal Problem Solving Inventory. *Journal of Counseling Psychology*. 1982. №29. P. 66-75.
5. Runde Craig E. Developing your conflict competence : a hands-on guide for leaders, managers, facilitators, and teams. 2010 by John Wiley & Sons, Inc. All rights reserved. P. 31.

Вовк Валентина Олегівна

кандидат психологічних наук,
викладач кафедри психології

Тернопільського національного педагогічного
університету імені Володимира Гнатюка,
Тернопіль, Україна

ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ РОЗВИТКУ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ БІЗНЕСУ ТА УПРАВЛІННЯ

Психологічна наука все успішніше та динамічніше інтегрується в сучасний український бізнес. Зростання потреби виробництва та бізнесу у кваліфікованих фахівцях-психологах обумовлює необхідність впровадження у вищих навчальних закладах освітніх програм які мають на меті підготовку

майбутніх психологів до роботи в бізнес-організаціях. Важливим питанням стає створення умов та врахування психологічних чинників до підготовки конкурентоспроможних, висококваліфікованих, мотивованих фахівців майбутньої професійної діяльності. Адже бізнес як особлива діяльність людини, зі своєю структурою та логікою, потребує наявності характерної мотивації і ціннісних установок, спеціальних знань та навичок, підприємницького мислення, професійної мобільності і, звичайно ж, певних особистісних властивостей. Якість підготовки фахівців для цієї галузі стають важливими і для розвитку сучасного українського суспільства.

Аналіз літератури свідчить, що проблема формування конкурентоспроможності знайшла відображення в роботах зарубіжних та вітчизняних вчених у різних галузях науки. Зокрема, здійснювалось вивчення конкурентоспроможності як показника якості підготовки фахівців (Н. Глевацька, О. Грішнова, М. Кримова, О. Кримова, Л. Лісогора, Н. Шульга). Низкою вчених досліджувались структура та характеристики конкурентоспроможних якостей особистості (В. Андреєва, Н. Борисова, І. Драч, Г. Дмитренко). Особливості розвитку конкурентоспроможності майбутніх фахівців різних спеціальностей у процесі професійної підготовки у вищому навчальному закладі досліджувалися А. Ангеловським, С. Борисенко, Т. Вашило, І. Саратцевою [5].

Конкурентоспроможність розглядається як одна з ознак сучасного фахівця, яка забезпечує його орієнтування в ринковій ситуації та дає вигідні відмінності порівняно з конкурентами і формується так само, як і будь-яке інше вміння.

Конкурентоспроможність, зазначає Т. Андріяко, слід розглядати як складну, багаторівневу інтегральну властивість, що допомагає особистості відповідно до її здібностей, інтересів і потреб отримувати переваги в конкурентних взаєминах у вибраній нею для себе сфері професійної діяльності[2].

Конкурентоспроможна особистість, стверджує М. Варій, – це така особистість, яка здатна швидко й безболісно адаптуватися до постійних змін суспільних умов, науково-технічного прогресу й нових видів діяльності та форм спілкування за умови збереження позитивного внутрішнього психоенергетичного потенціалу й гармонії [3].

В. Бикова розглядає конкурентоспроможність фахівця як інтегральне особистісне утворення. На думку авторки, вона містить такі компоненти: аксіологічний (мотивація на успіх / невдачу; потреба в досягненнях, потреба в незалежності / автономії); когнітивний (прагнення до здобування знань і їх застосування у професійній діяльності, схильність до творчості); особистісний (емоційний інтелект, вміння йти на розумний ризик, цілеспрямованість та рішучість); професійний (здатність до адаптації у конкурентному середовищі, рефлексія власної діяльності). Зазначені характеристики конкурентоспроможності взаємозалежні і взаємообумовлені і лише в

цілісності забезпечують успішну професійну діяльність у нових економічних умовах, конкурентоспроможність фахівця на ринку праці [2].

Аналіз наукової педагогічної літератури засвідчує той факт, що конкурентоспроможність фахівця пов'язана з професійною компетентністю особистості. Так, В. Контимирова, стверджує що психологічним чинником формування конкурентоспроможності майбутніх фахівців є професійна компетентність структура якої представлена поведінково-діяльним, стимулювально-мотиваційним, інтелектуально-когнітивним, аналітико-результативним компонентом. На думку вченої, професійна компетентність конкурентоспроможного фахівця – це складне багатовимірне утворення, що формується в процесі набуття професійної освіти (теоретичні знання, навички, уміння, професійно важливі якості тощо), розвивається та вдосконалюється в процесі професійної діяльності (практичне застосування знань, навичок, умінь; здатність до ефективної соціальної взаємодії та спілкування, соціальної та професійної адаптації, самостійного розв'язування проблем, організації своєї роботи, самонавчання, саморозвитку, самоаналізу, саморегуляції, самоорганізації, самоконтролю тощо) та скеровує сприйняття цілей, цінностей, змісту, результатів та особливостей цієї діяльності [4].

Важливим для розвитку конкурентоспроможності майбутніх психологів бізнесу та управління мають сукупність їх професійних та особистісних якостей, які необхідно розвивати в освітньому процесі. У сучасних дослідженнях представлено різні класифікації якостей конкурентоспроможної особистості, наприклад, В. Андреев виокремлює десять пріоритетних, стрижневих якостей особистості, що визначають її конкурентоспроможність: чіткість цілей і ціннісних орієнтацій, працьовитість, творче ставлення до справи, здатність до ризику, незалежність, лідерство, прагнення до безперервного саморозвитку, стресостійкість, прагнення до безперервного професійного зростання (успіху) і високої якості продукту своєї праці [1].

Н. Корнейченко визначає чотири групи якостей особистості, які забезпечують її конкурентоспроможність: 1) ділові якості; 2) якості, що характеризують ставлення до оточуючих; 3) якості, що характеризують життєві орієнтири; 4) індивідуальні якості, що підвищують самооцінку [1].

Таким чином, теоретико-методологічний аналіз проблеми показав, що конкурентоспроможність майбутніх психологів бізнесу та управління – це складна, багаторівнева інтегральна властивість, що допомагає особистості отримувати переваги в конкурентних взаєминах у вибраній нею сфері професійної діяльності, дає можливість реалізовувати себе в умовах суперництва та невизначеності, при розв'язанні професійних та життєвих завдань. Це комплексне та динамічне поняття, на розвиток якого впливають такі психологічні чинники як професійна компетентність і сукупність особистісних та професійних характеристик особистості.

ЛІТЕРАТУРА

1. Базелюк В. Розвиток конкурентоспроможного фахівця в коледжі. *Вісник післядипломної освіти. Серія: Педагогічні науки*. 2019. Вип. 8. С. 10-23.
2. Бикова В. О. Компонентно-структурний аналіз феномена «конкурентоспроможність фахівця». *Вісник дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія»*. 2012. № 1 (3). С. 5-11.
3. Варій М. Й. Загальна психологія. 2-ге вид., випр. і доп. Київ : «Центр учбової літ-ри», 2007. 968 с.
4. Контимирова В. В. Професійна компетентність як чинник формування конкурентоспроможності майбутніх фахівців. *Гуманізація навчально-виховного процесу*. 2019, №. 6 (98). С. 157-170.
5. Скворнякова О. В. Теоретичні основи формування конкурентоспроможності майбутніх фахівців з інформаційних технологій. *Науковий вісник ужгородського університету. серія: «педагогіка. соціальна робота»*. 2016. Випуск 1 (38). С. 253-257.

Гевко Вікторія Романівна

кандидат історичних наук,
доцент кафедри філософії та суспільних наук
Тернопільського національного педагогічного
університету імені Володимира Гнатюка,
Тернопіль, Україна

РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ ВИВЧЕННЯ КУРСУ «СУЧАСНІ МАНІПУЛЯТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ»

Вступ. Українське суспільство, в умовах повномасштабного вторгнення РФ на нашу територію, переживає серйозну політичну, історичну, культурну та психологічну кризи. Відбувається трансформація багатьох сфер суспільного життя, що знаходить відображення і у концепції психолого-педагогічної підготовки особистості професіонала. За таких умов, роль освітніх закладів у професійній підготовці конкурентоспроможного фахівця важко переоцінити. Вищий навчальний заклад, який безпосередньо формує людський капітал, відіграє одну з найважливіших ролей у формуванні та розвитку сучасного суспільства. Його головне завдання – готувати фахівців, здатних створювати та сприймати зміни, критично мислити, продукувати нові знання.

У цьому контексті зростає небезпека для маніпулювання свідомістю як окремої особистості, так і суспільством назагал. Актуалізація цього питання вимагає чіткої визначеності суті феномену маніпулювання, технологій його організації, розвитку і функціонування інформаційно-психологічних технологій та результатів інформаційного впливу.